

## HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 11/2011 vp

**Valtioneuvoston selvitys ehdotuksesta neuvoston päätökseksi Schengenin säännösten määräysten täysimääräisestä soveltamisesta Bulgarian tasavallassa ja Romaniassa**

*Suurelle valiokunnalle*

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Ennakkokäsittely jatkokirjelmästä 2. SM 8.9.2011 asiassa E 112/2010 vp hallintovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

säädäntöneuvos Johanna Puiro, sisäasiainministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut — oikeusministeriö.

#### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Laura Yli-Vakkuri, yksikön päällikkö Matti Sarasmaa, ylitarkastaja Minna Nevala, ylitarkastaja Päivi Pietarinen ja lain-

#### *Viitetiedot*

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnot HaVL 34/2010 vp ja HaVL 39/2010 vp.

### VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

#### *Ehdotus*

##### *Päätösehdotuksen tausta*

Uusien jäsenvaltioiden liittyminen Schengen-alueeseen on kaksivaiheinen. Vuoden 2005 liittymisasiakirjan (Sop 114-115/2006) mukaan osa Schengenin säännöstöstä sitoo Bulgariaa ja Romaniaa Euroopan unionin jäsenyydestä alkaen, mutta niitä aletaan soveltaa vasta neuvoston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti sen jälkeen, kun on näytetty toteen sovellettavien Schengenin arviointimenettelyjen (päätös SCH/Com-ex (1998) 26 def) mukaisesti, että tarvittavat edellytykset kyseisen säännöstön kaik-

kien osien soveltamiseksi ovat täyttyneet kyseisessä valtiossa.

Bulgarian ja Romanian kykyä toimeenpanna Schengenin säännöstöä on arvioitu vuoden 2009 alusta lähtien. Poliisiyhteistyötä, viisumeita, tietosuojaa, meri-, ilma- ja maarajoja koskevat arvioinnit on suoritettu ja arviointiraportit hyväksytty vuosien 2009—2011 aikana. Myös Schengenin tietojärjestelmän on arvioitu olevan teknisesti tyydyttävällä tasolla. Schengenin arviointityöryhmä on hyväksynyt tarvittavat arviointiraportit sekä Bulgarian että Romanian osalta.

Neuvosto on puolestaan 9.6.2011 hyväksynyt Bulgariaa ja Romaniaa koskevat päätelmät, joi-

den mukaan valtioita koskevat arvioinnit on suoritettu ja ne täyttävät liittymiselle asetetut tekniset edellytykset. Päätelmien mukaan jotkin seikat edellyttävät edelleen seuranta, mutta ne eivät muodosta estettä Schengenin säännösten täysimääräiselle soveltamiselle Bulgariassa ja Romaniassa edellyttäen, että ne liittyvät Schengen-alueeseen yhdessä.

#### *Päätösehdotuksen sisältö*

Päätösehdotusta ei ole vielä saatu, mutta Schengenin säännösten täysimääräisestä soveltamisesta eri valtioissa tehdyissä neuvoston päätöksissä on yleisesti säädetty tiettyjen Schengenin säännösten määräysten soveltamisesta Schengen-alueeseen liittyvään valtioon ja sen suhteessa muihin Schengen-jäsenvaltioihin päätöksessä määritellystä päivämäärästä lukien. Päätöksissä on myös säädetty erikseen ajankohdasta, jolloin henkilötarkastusten poistamista sisärajoilla koskevia määräyksiä aletaan soveltaa ilmarajoilla. Lisäksi on säädetty ajankohdasta, jolloin kaikki rajoitukset valtion Schengenin tietojärjestelmän käytölle poistetaan. Lisäksi päätöksissä on säädetty tiettyjen Schengenin säännösten määräysten soveltamisesta valtion suhteessa Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneeseen kuningaskuntaan päätöksessä määritellystä päivämäärästä alkaen.

Päätöksissä on myös säädetty valtion myöntämien kansallisten lyhytaikaisten viisumien voimassaoloajasta kauttakulkumatkustuksessa. Lisäksi päätöksiin on sisällytetty määräykset päätöksen voimaantulosta, julkaisemisesta sekä päätöksen osoittamisesta jäsenvaltioille sopimusten mukaisesti.

#### *Valtioneuvoston kanta*

Bulgarian ja Romanian tekninen Schengen-arviointiprosessi on saatu päätökseen. Valtioneuvosto katsoo kuitenkin, että valtioiden tilannetta on Schengen-päätöksiä valmisteltaessa tarkastettava kokonaisuutena. Valtioneuvoston näemyksen mukaan valtiot ovat osoittaneet jatkuvaa edistymistä valtioiden osalta huolenaiheiksi koetuissa korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa sekä oikeuslaitoksen kehittämisessä. Valtioneuvosto katsoo, että valtioilla on kuitenkin yhä kehittämistarpeita näillä osaluilla. Valtioneuvosto haluaakin antaa Bulgarialle ja Romanianle mahdollisuuden jatkaa edelleen edistymistä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa sekä oikeuslaitoksen kehittämisessä.

Valtioneuvosto haluaa myös varmistua siitä, että Euroopan unionin piirissä vuoden 2011 aikana käytyihin korkean poliittisen tason keskusteluihin pohjautuen käynnistettäväksi suunnitellut Schengen-järjestelmän tehostamista koskevat lainsäädäntöprosessit alkavat edetä. Valtioneuvoston mielestä olisi ennen aikaista päättää poistaa sisärajatarkastukset jo tämän vuoden puolella.

Valtioneuvoston käsityksen mukaan jäsenvaltioilla olisi paremmat valmiudet päättää sisärajatarkastusten poistamisesta myöhemmin. Valtioneuvosto sitoutuu joka tapauksessa siihen, että valtioiden liittymisvalmiutta koskevaa asiaa tarkastellaan säännöllisesti.

Valtioneuvosto on myös katsonut, että sisärajatarkastusten poistamisen Bulgarian ja Romanian ilma-, maa- ja merirajoilta tulisi tapahtua samanaikaisesti. Valtioiden tulee olla täysin Schengen-valmiita silloin, kun sisärajatarkastusten poistaminen aloitetaan.

Muilta osin viitataan valtioneuvoston kirjelmään.

### **VALIOKUNNAN KANNANOTOT**

#### *Perustelut*

Bulgaria ja Romania on hyväksytty Euroopan

unionin jäseniksi tilanteessa, jossa kummankaan maan lainsäädäntö, niiden soveltaminen, viranomaiskäytännöt ja kansainvälisen yhteis-

työn taso eivät ole täyttäneet jäsenyyskriteerejä kaikilta osin. Vakavimmat puutteet oikeus- ja sisäasioiden sektorilla on nähty jäsenyysneuvottelujen aikana tuomioistuinlaitoksen uudistamisessa ja korruption torjumisessa (HaVL 39/2010 vp, HaVL 34/2010 vp ja HaVL 14/2006 vp).

Uudet jäsenvaltiot eivät sovelle Schengenin säännöstöä täysimääräisesti heti liittymisestään. Niiden on ensin käytävä läpi Schengenin arviointiprosessi, jossa tarkastetaan niiden kyky soveltaa Schengenin säännöstöä. Nyt tämä arviointiprosessi on saatu päätökseen ja molempien maiden on katsottu täyttävän liittymiselle asetetut tekniset edellytykset.

Samanaikaisesti Schengenin arviointimenettelyn kanssa Bulgarian ja Romanian edistymistä oikeus- ja sisäasioissa Euroopan unionin jäsenyyden jälkeen on seurattu erillisellä yhteistyö- ja arviointimekanismilla (CVM-mekanismi), joka on Schengenin arviointimenettelystä erillinen arviointimenettely.

Komission raportit yhteistyö- ja seurantamekanismin puitteissa saavutetusta edistymisestä Bulgariassa ja Romaniassa (KOM (2011)459 ja 460) on julkaistu 20.7.2011. Näissä raporteissa esitettyjen johtopäätösten pohjalta komissio on esittänyt Bulgarialle joukon yksityiskohtaisia suosituksia koskien oikeusjärjestelmän uudistamista, oikeuslaitoksen kehittämistä, rikosasioita koskevaa oikeuskäytäntöä, järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa, varojen takavarikointia sekä korruption torjuntaa ja ehkäisyä. Romanianle komissio on niin ikään esittänyt joukon yksityiskohtaisia suosituksia oikeuslaitoksen jatkokehittämiseksi sekä korruption torjunnan jatkamiseksi.

Komissio on ilmoittanut laativansa kesällä 2012 yleisarvioinnin siitä, miten Bulgaria ja Romania ovat edistyneet uudistuksissa unioniin liittymisen jälkeen.

Hallintovaliokunta toteaa, että vaikka Bulgarian ja Romanian tekninen Schengen-arviointiprosessi on saatu päätökseen, valtioiden tilannetta on Schengen-päätöksiä valmisteltaessa syytä tarkastella kokonaisuutena, johon myös yhteistyö- ja arviointimekanismin yhteydessä laadituissa raporteissa esitetyt arviot valtioiden edistymisestä oikeus- ja sisäasioissa kiinteästi liittyvät.

Valiokunta uudistaa aikaisemmissa lausunnoissaan (HaVL 39/2010 vp ja HaVL 34/2010 vp) esittämänsä huomautukset. Bulgarialla ja Romanialla on edelleen kehittämistarpeita korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa sekä oikeuslaitoksen kehittämisessä. Tämän vuoksi olisi ennen aikaista päättää poistaa sisärajatarkastukset jo tämän vuoden puolella, vaan olisi parempi odottaa kesällä 2012 laadittavan yleisarvioinnin valmistumista.

Valiokunta yhtyy myös siihen valtioneuvoston näkemykseen, että sisärajatarkastusten poistamisen Bulgarian ja Romanian ilma-, maa- ja merirajoilta tulisi tapahtua samanaikaisesti. Valtioiden tulee olla täysin Schengen-valmiita silloin, kun sisärajatarkastusten poistaminen aloitetaan.

Lopuksi valiokunta tähdentää, että Schengen-alueen sisäisen vapaan liikkuvuuden edellytyksenä on alueen ulkorajan tehokas valvonta. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että päätettäessä Schengenin säännösten täysimääräisestä soveltamisesta Bulgarian tasavallassa ja Romaniassa voidaan varmistua kyseisten valtioiden kyvystä valvoa ulkorajojaan tehokkaasti.

### **Lausunto**

Lausuntonaan hallintovaliokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.*

**HaVL 11/2011 vp — E 112/2010 vp**

Helsingissä 12 päivänä syyskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

|      |                        |                        |
|------|------------------------|------------------------|
| pj.  | Jussi Halla-aho /ps    | Antti Lindtman /sd     |
| vpj. | Maarit Feldt-Ranta /sd | Markus Lohi /kesk      |
| jäs. | Heikki Autto /kok      | Pirkko Mattila /ps     |
|      | Rakel Hiltunen /sd     | Outi Mäkelä /kok       |
|      | Reijo Hongisto /ps     | Tapani Mäkinen /kok    |
|      | Risto Kalliorinne /vas | Markku Mäntymaa /kok   |
|      | Mika Kari /sd          | Osmo Soininvaara /vihr |
|      | Elsi Katainen /kesk    | Ulla-Maj Wideroos /r.  |
|      | Timo V. Korhonen /kesk |                        |

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.